

TANULMÁNYOK

ERDŐ Péter

TEOLÓGIAI ÉS JOGI SZEMPONTOK AZ ÁLLANDÓ DIAKÓNUSOK SZOLGÁLATÁHOZ*

I. A SZENTSÉGI KÜLDETÉS MINT AZ EGYHÁZ SZERVEZETI ALAPELVE; II. A LAIKUSOK ÉS A PÁPOK SZENTSÉGI KÜLDETÉSE: 1. *A keresztségben és a bérmlásban kapott szentségi küldetés*, 2. *A pápok sajátos küldetése és ennek jogi következményei*; III. A DIAKÓNUSOK SAJÁTOS KÜLDETÉSE: 1. *A sajátos diakonális küldetés tartalma*, 2. *A diakónusi küldetés jogi következményei különös tekintettel a laikusok és a pápok feladataihoz való viszonyra*; IV. ÖSSZEFOGLALÁS

I. A SZENTSÉGI KÜLDETÉS MINT AZ EGYHÁZ SZERVEZETI ALAPELVE¹

Az egyház létének célja Krisztus hármaskörös küldetésének, illetve hármaskörös feladatának folytatása az idők végezetéig. Az egyház minden tagja hivatást kapott arra, hogy ebben a nagyszerű küldetésben részt vegyen (vö. 204. k. 1. §, 747 k. 1. §, 781 k., 835. k.). Ez a részvétel azonban minden krisztushívő saját állapota szerint történik, és megfelel a rájuk bízott feladatoknak (204. k. 1. §, 208 k.).

A hívők állapota (*status*) – eltekintve ennek a szónak a többi lehetséges jelentésétől, amelyeket helyenként a hatályos egyházjogban hordoz² – az egyházban mindenekelőtt abban a tényben áll, hogy világiak vagy szent szolgálatra rendelt személyek-e (*ministri sacri*) az illetők (207 k. 1. §). Sok kánonjogász az evangéliumi tanácsok fogadalommal vagy más szent kötelekkel való vállalása útján Istennek szentelt személyek jogállását is állapotnak, státusznak nevezi. (207. k. 2. §).

Hogy ennek a teológiai helyzetnek a következményeit az egyházjogra, illetőleg a különböző feladatok megszervezésére nézve az egyházon belül megvilágítsuk, hasznos megvizsgálunk a keresztség, a bérmlás és az egyházi rend szentsége különböző fokozatainak a tartalmát, vagy akár a megszentelt élet állapotában foglalt sajátos küldetést is. Jelen vizsgálódásunkban mindenekelőtt azzal a küldetés-

* Elhangzott a Magyar Kánonjogi Társaság „Aktuális kérdések a szentségek kiszolgáltatását szabályozó jog területéről” címmel megrendezett tudományos ülésén, 2004. október 11-én. A tanulmány az MTA támogatásával, a Magyar Tudományos Akadémia és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Liturgiatudományi Kutatócsoportjának együttműködésében készült.

¹ Az első két fejezetben következő cikkünk gondolatmenetét követjük: ERDŐ, P. – GARCÍA, J., *La missione come principio organizzativo della Chiesa. Un aspetto particolare: la missione dei presbiteri e dei vescovi*, in *Periodica* 84 (1995) 425-454.

² Vö. pl. 96-112. k. (Tit. a. c. 96: „De personarum physicarum condicione canonica”); 155. k.; OCHOA, X., *Index Verborum ac locutionum Codicis iuris canonici*, Roma 1983. 82-83.

sel foglalkozunk, amely a diakónusszentelésből következik, és megkísérelünk ebből következtetéseket levonni a hatályos egyházjogi szabályozás tekintetében. Megjegyzendő, hogy a diakónus sajátos küldetése és szerepe, amelynek tartós gyakorlati jelentősége van az előzetesen szintén diakónussá szentelt papok és püspökök életében is, legvilágosabb formájában az állandó diakónusok esetében tanulmányozható.

II. A LAIKUSOK ÉS A PAPOK SZENTSÉGI KÜLDETÉSE

Hogy a diakonátus sajátosságát jobban megragadhatjuk, először a világiak és a papok szentségileg kapott küldetésének bizonyos sajátos vonásait kell megvizsgálnunk, és meg kell jelölnünk, hogy hogyan fejeződik ki ez a teológiai valóság a mai egyházjogban.

1. A keresztségben és a bérálásban kapott szentségi küldetés

Az a küldetés, amelyet a hívők keresztségük alapján már gyakorolni hivatottak, magának Krisztusnak a küldetése.³ Ezért ennek is univerzális dimenziója van, és ebből is adódnak kötelezettségek az egyetemes egyház és a részegyház felé⁴ (vö. 209. k. 2. §, 210). De különböző jogok is következnek belőle⁵ (vö. 211 k., 215 k., 216 k., 225 k. 1. § stb.). Mindez különleges módon vonatkozik azokra a világiakra, akiknek állapota egyházi küldetésük szempontjából mindenekelőtt a keresztség és a bérálás szentségére alapul (vö. 225. k. 1. §). „A világiak részesedése Krisztus hármasság feladatában, a papi, a prófétai és királyi feladatban, első gyökerét a keresztségi felkenésben találja, majd kibontakozik a bérálás szentségében. Az Eucharisziában pedig állandó táplálékot kap és kiteljesedik”⁶. A világiak küldetésének sajátossága ezenkívül evilági jellegében ragadható meg⁷. Noha az egyház tagjai különböző módon mindnyájan részt vesznek az egyház evilági, szekuláris dimenziójában, a laikusok ezt a részesedést egészen különös módon valósítják meg⁸. A házasság állapot pedig további sajátos feladatokat kapcsol ehhez az alapvető

³ Vö. pl. LG 8b; 10a; 12; 17; ERDŐ, P., *Teologia del diritto canonico. Un approccio storico-istituzionale* (Collana del diritto canonico ed ecclesastico, Sezione canonistica 17), Torino 1996. 78-80, 86-87.

⁴ Vö. pl. GARCÍA, J., *Deber de todo el pueblo de Dios para con las misiones „Ad Gentes”*, in *Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 73 (1992) 217-242.

⁵ Vö. a hívők jogairól szóló terjedelmes irodalmat, azaz azokról a jogokról, amelyek a keresztségből adódnak: pl. AYMANS, W., *Gemeinrechte und Gemeinpfllichten aller Gläubigen*, in *Folia Theologica* 4 (1993) 5-19. CORECCO, E., *Erwägungen zum Problem der Grundrechte des Christen in Kirche und Gesellschaft. Methodologische Aspekte*, in *Archiv für katholisches Kirchenrecht* 150 (1981) 443-444. *Seminario internacional de derechos de los fieles. Actas*, in *Fidelium Iura* 2 (1992) 27-206; 3 (1993) 9-358.

⁶ IOANNES PAULUS II., *Adhort. Ap. Postsyn. „Christifideles laici”* (1988.XII.30.), Nr. 14: AAS 81 (1989) 412.

⁷ Vö. LG 17, 31, 33; AG 35, 36, 41; IOANNES PAULUS II., *Adhort. Ap. Postsyn. „Christifideles laici”*, Nr. 15, 413; UA., *Litt. Enc. „Redemptoris Missio”* (1990.XII.7.), Nr. 71: AAS 83 (1991) 319; vö. 225. k. 2. §.

küldetéshez (vö. 226. k. 1. § stb.). A világiak vagy laikusok ilyen ’evilágiságának’ megalapozásaként a II. Vatikáni Zsinat szövegeiben az a tény jelenik meg, hogy a világ az a hely, amelyben Isten hívását kapják. A világiak „ebben a világban élnek, vagyis minden egyes földi feladatuk és munkájuk a társadalmi és családi élet normális viszonyai között alakul, és ezekből szövődik össze egzisztenciájuk”⁹.

Ebből a teológiai adottságából következik a világiak autonómiájának elismerése az evilági ügyekben (vö. 227. k.) – természetesen mindig az egyházi tanítóhivatal tiszteletben tartásával. Ez a világi és a világot az evangélium szerint alakító tevékenység egyházi tevékenység, de nem hivatalos, az egyház nevében végzett hivatali- vagy közfunkció¹⁰. A világiak azonban a szent pásztoroktól (*sacri pastores*) meghívást kaphatnak hivatalos egyházi feladatok és egyházi hivatalok (*ministeria, munera publica*) betöltésére is¹¹, „amelyeket a jog előírásai szerint láthatnak el” (vö. 228 k 1. §).

Ezeket a hivatalos funkciókat azonban a világiak két alapvetően különböző módon gyakorolják: egyes feladatokban sajátos küldetésüknek felelnek meg, más feladatokban azonban helyettesítik, pótolják a felszentelt szolgálattevőket¹². Természetesen ezekben az utóbbi feladatokban is keresztyény hivatásukat teljesítik, de ez a küldetés vagy meghívás ebben az esetben éppen csak arra szól, hogy az adott funkciókat kisegítő, helyettesítő jelleggel gyakorolják. Az ilyen feladatok ugyanis a felszentelt személyek sajátos küldetéséhez tartoznak, akik ehhez az egyházi rend szentségében különleges kegyelmet is kapnak. Ez a kegyelmi ajándék az egész egyházi közösség számára értékes. Ezért az egyház nem mondhat le arról, hogy ameddig felszentelt szolgálattevők jelen vannak, és ezeket a feladatokat gyakorolni képesek, addig ők lássák el azokat. Tehát az első helyen felsorolt feladatok esetében világi vagy laikusi szolgálatokról beszélhetünk, a második helyen felsorolt funkciók esetében pedig kisegítő, helyettesítő szolgálatokról lehet szólnunk.¹³

Az olyan feladatokra, amelyek sajátosan laikusi funkciók, a világi ügyek területén – amelyek azonban mégis a megkereszteltek egyetemes küldetésének gyakorlását jelentik – de a hivatalos funkciók esetében is, melyeket a világiak a hierarchia megbízása alapján kapnak meg, de nem azért, hogy a hiányzó klerikusok-

⁸ Vö. LG 31; IOANNES PAULUS II., Adhort. Ap. Postsyn. „*Christifideles laici*”, Nr. 15, 414.

⁹ Vö. LG 31; JOHANNES PAULUS II., Adhort. Ap. Postsyn. „*Christifideles laici*”, Nr. 15, 414.

¹⁰ Ehhez a megkülönböztetéshez HERRANZ, J., *Studi sulla nuova legislazione della Chiesa* (Centro Accademico Romano della Santa Croce, Monografie giuridiche), Milano 1990. 253.

¹¹ A világi krisztushívók ezen szolgálatai jóllehet a keresztségen és a bérmáláson alapulnak, azonban közvetlenül az Egyház megbízásából és rendelkezéséből adódnak; vö. SCHEFFCZYK, L., *Die Verschiedenheit der Dienste: Laien – Diakone – Priester*, in *IKZ Communio* 25 (1996) 508.

¹² Vö. ERDŐ, P., „*Sacra ministeria*” e *funzioni pubbliche nella Chiesa*, in *Folia Theologica* 4 (1993) 71-72. UA., *Quaestiones de officiis ecclesiasticis laicorum*, in *Periodica* 81 (1992) 191-194. UA., *Laikale Kirchenämter und kirchliches Arbeitsverhältnis mit besonderer Rücksicht auf Ungarn*, in *Folia Theologica* 3 (1992) 112-115. UA., *Elementos de un sistema de las funciones públicas en la Iglesia según el Código de Derecho Canónico*, in *Ius Canonicum* 33 (1993) 551-552.

¹³ Vö. pl. ERDŐ, *Laikale Kirchenämter*, 115-116.

kat helyettesítsék, úgy tűnik, hogy a szubszidiaritás elvét a szó szoros értelmében érvényesnek tekinthetjük¹⁴.

Azoknak a funkcióknak az esetében azonban, amelyekben a világiak a klerikusokat pótolják, inkább egy bizonyos fordított szubszidiaritás érvényesül¹⁵. A világiak ugyanis mint kiegészítők akkor vonhatók be, ha hiányoznak a klerikusok, ahogyan például a liturgikus imádságok vezetése esetében, a keresztelés esetében, vagy az áldoztatás tekintetében (vö. 230. k. 3.§, 785. k. 1.§, 1112. k. 1.§).

A világiaknak az a képessége, hogy az egyházi hatóságtól olyan feladatot kapjanak, amely a szent tudományok egyházi fakultáson vagy papi szemináriumban való oktatását tartalmazza (vö. 229. k. 3.§), hasonló jellegűnek tűnik. A megfelelő egyházi törvények végrehajtási utasításai – például a 253 k. 1.§-é – és az erre vonatkozó pápai megnyilatkozások, amelyek a 17. kánon értelmében vett magyarázati elveket jelentenek, ebbe az irányba mutatnak¹⁶. Hasonlóképpen áll a helyzet a hatályos egyházbiztosok az egyházmegyei bírói funkciója tekintetében (1421. k. 2.§), valamint a prédikáció egész feladatkörével kapcsolatban, a homília kivételével (vö. 762. k.), melyet csakis pap vagy diakónus végezhet.

2. A papok sajátos küldetése és ennek jogi következményei

A papok (és püspökök) egészen különös szentségi küldetéssel rendelkeznek, amely egyben az egyház egyik legfontosabb szervezeti alapelve is. Az egyházi rend szentsége az áldozópapság fokozatában különleges küldetést közvetít, amely Krisztus papságában való részesedést jelent, és a hívők egyetemes papságától nem csupán fokozatban, hanem lényegileg különbözik. (vö. 835. k. 2. §; LG 10b, 28, 41, stb.). Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy a szentségi felszentelésben részesült személyek sajátos küldetése – és nemcsak a papoké – a II. Vatikáni Zsinat

¹⁴ Az egyházi szubszidiaritás problematikájáról ld. ERDŐ, *Teologia del diritto canonico*, 121-130; vö. ISENSEE, J., *Subsidiarität und Verfassungsrecht*, Berlin 1968. 25. KAUFMANN, F.X., *El principio de subsidiariedad: punto de vista de un sociólogo de las organizaciones*, in LEGRAND, H. – MANZANARES, J. – GARCÍA Y GARCÍA, A. (ed.), *Naturaleza y futuro de las conferencias episcopales* (Actas de Coloquio Internacional de Salamanca 3-8 enero 1988), Salamanca 1988. 342-343. KOMONCHAK, J.A., *La subsidiariedad en la Iglesia. Estado de la cuestión*, in UO., 367-424.

¹⁵ A fordított szubszidiaritásról ld. pl. IOANNES XXIII, Alloc. (1960.I.10.): *Discorsi. Messaggi e Colloqui del Santo Padre Giovanni XXIII*, II, Città del Vaticano 1961. KOMONCHAK, *La subsidiariedad*, 380. IOANNES PAULUS II. Alloc. (1980.VI.28.): AAS 72 (1980) 658. CARD. J. HAMER, in *Synode extraordinaire. Célébration de Vatican II*, Paris 1986. 602. BEYER, J., *Principe de subsidiarité ou „juste autonomie” dans l’Église*, in *Nouvelle revue théologique* 108 (1986) 801-822. ERDŐ, P., „*Sacra ministeria*”, e *uffici ecclesiastici per eccellenza*, in *Ius in vita et missione Ecclesiae* (Acta symposii internationalis iuris canonici occurrente X anniversario promulgationis Codicis Iuris Canonici diebus 19-24 aprilis 1993 in Civitate Vaticana celebrati), ed. Pontificium Consilium de Legum Textibus Interpretandis, Città del Vaticano 1994. 859-860. ERDŐ – GARCÍA, *La missione*, 427.

¹⁶ Vö. Szemináriumok és Oktatási Intézmények Kongregációja, Instr. part. „*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*” (1985.III.19.), Nr.33.: OCHOA, X., *Leges Ecclesiae post Codicem iuris canonici editae*, VI. Roma 1987. col. 9085 („Pro disciplinis sacris Professores sint communiter sacerdotes”). IOANNES PAULUS II., Alloc. Ad quosdam Germaniae episcopos limina Apostolorum visitantes (1992.XII.14.), Nr. 7: AAS 85 (1993) 993 (Teológiai karokon a professzoroknak rendszerint papoknak kell lenniük). ERDŐ, *Elementos*, 546.

szövegeiben és a két hatályos egyházi törvénykönyvben (*Codex Iuris Canonici*, *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*) igen gyakran *sacrum ministerium* néven szerepel¹⁷. Erről a küldetésről állapítja meg a *Lumen Gentium* 28. pontja: „Krisztus, akit az Atya megszentelt és a világba küldött (Jn 10,36), apostolai által, utódaikat, a püspököket saját felszenteltségének és küldetésének részeseivé tette. Ezek pedig szolgálatuk feladatát többszörös fokozatokra bontva adták át jog szerint különböző tisztségviselőknek az egyházban. Így az isteni rendelésből fakadó egyházi szolgálatot különböző rendekben gyakorolják, azok a személyek, akiket ősidóktól fogva püspököknek, áldozópapoknak, diakónusoknak neveznek.” Bár a papok hatalmuk gyakorlásában a püspököktől függenek, szorosan kapcsolódnak hozzájuk, és Krisztus mintája szerint „az örömhír hirdetésére, a pásztori szolgálatra és a liturgia ünneplésére nyernek szentelést”(uo.). Mindenkinnek hirdetik Isten ígését, szent hivatalukat az eucharisztikus ünneplésben gyakorolják, ahol Krisztus személyében cselekednek, misztériumát hirdetik és Krisztus áldozatát teszik jelenlővé. A bűnbánat szentségének és a betegek kenetének kiszolgáltatói (vö. uo.). Azon tevékenységeken kívül, amelyeket csak a papok végezhetnek érvényesen, vannak olyan sajátos feladatok is, amelyekre ők a szentségben különleges küldetést kapnak. Például az áldozópapok küldetésének sajátos vonása az evangélium hirdetése a püspök munkatársaként (LG 28, 29; PO 4; 757. k.), míg a püspökök az ige elsődleges hirdetői és az egész igehirdetési szolgálat gyakorlásának vezetői a részegyházban (vö. 756. k. 2.§). Ebből a teológiai adottságból következik a mai egyházi törvényhozásban, hogy az áldozópapok a szenteléssel megkapják azt a jogot és köteleiséget is, hogy Krisztus ígését hirdessék (757. k.). (*Presbyterorum (...) proprium est Evangelium Dei annuntiare*).

A papok sajátos küldetéséből az igehirdetés és a szentségek végzése terén következik a hívők joga, hogy az „egyház lelki javaiból, különösen Isten ígéséből és szentségeiből a szent pásztoroktól segítséget kapjanak” (vö. 213. k., 762. k.).

Krisztus küldetésének sajátos folytatása keretében a papok a maga teljességében betöltik a kormányzás szolgálatát. „A felszentelt pap ugyanis a szent hatalomnál fogva, amellyel rendelkezik, alkotója és vezetője a papi népnek”(LG 10). „Mert a hivatalviselők, akiknek szent hatalmuk van, testvéreik szolgálatában állnak”(LG 18). A Kódex konkretizálja ezt a kormányzati feladatot azzal az általános szabállyal, amely szerint az egyházkormányzati hatalomra azok képesek, akik az egyházi rend szentségében részesültek (129. k. 1.§). Ezért csak a klerikusok azok, akik olyan egyházi hivatalokat vagy más kevésbé állandó funkciókat kaphatnak¹⁸, amelyek rendi hatalmat vagy egyházkormányzati hatalmat kívánnak (274. k.). Így az olyan egyházi hivatal, amely teljes lelkipásztori gondozással jár, megkívánja az áldozópapi rendet, és senkire sem bízható rá érvényesen, aki még nincs pappá szentelve (150. k.). Ezen a példán világosan láthatjuk, hogy minden

¹⁷ Vö. OCHOA, X., *Index verborum cum documentis Concilii Vaticani secundi*, Roma 1967. 303-304, 438-439. Ua., *Index verborum ac locutionum Codicis iuris canonici*, Roma 1984.² 277. *Index Analyticus Codicis Canonum Ecclesiarum Orientalium*, Roma 1992. ERDŐ, P., *Ministerium, munus et officium in Codice iuris canonici*, in *Periodica* 78 (1989) 418-419, 426-427.

szentségileg felszentelt személy, és nemcsak a pap, különleges küldetéssel rendelkezik a kormányzati hatalom gyakorlására az egyházban, és hogy különböző feladatok vannak a lelkipásztori kormányzásban, amelyek kizárólag a papoknak vannak fenntartva. Példaként említhetnénk a bírósági helynöknek, valamint a helyettes bírósági helynöknek a feladatát. Ők ugyanis az 1420. k. 4. §-a szerint papok kell, hogy legyenek. Egyházmegyei bíró viszont minden korlátozás nélkül lehet diakónus is (1421. k. 1. §). Ez utóbbi funkció szükség esetén világra is rábízható, de csak korlátozott felhatalmazásokkal (1421. k. 2. §).

III. A DIAKÓNUSOK SAJÁTOS KÜLDETÉSE

I. A sajátos diakonális küldetés tartalma

A II. Vatikáni Zsinat tanítása szerint, amely már az Újszövetségben és az ókeresztény iratokban dokumentált hagyományra hivatkozik¹⁹, az állandó diakónusok a hierarchiában egy fokkal alatta állnak az áldozópapoknak, és kézfeltételüket nem a papságra, hanem a szolgálatra kapják. „Szenstégi kegyelemmel megerősítve szolgálják Isten népét a liturgia, az íge és a karitatív tevékenység szolgálatában, közösségben a püspökkel és annak presbitériumával”. A diakónus feladata, hogy az illetékes hatóság útmutatása alapján ünnepélyesen kereszteljen, őrizze és ki-ossza az Oltárszenstéget, közreműködjön az egyház nevében a házasságkötésnél és megáldja a házasságot, továbbá hogy kiszolgáltassa a haldoklóknak a szent útravalót, felolvassa a hívők előtt a Szentírást, tanítsa és buzdítsa a népet, vezesse az istentiszteletet és a hívők imáját, szentelményeket szolgáltasson ki, és a temetés szertartását vezesse. Mikor a szeretet tetteit gyakorolják, vagy az igazgatásban

¹⁸ Néhány szerző számára abban a tényben áll a különbség a klerikusok kormányzati hatalomra való képessége és a világi krisztushívők ebben való közreműködési képessége között, hogy a klerikusok ezt a felszentelésük révén elnyerik, a világi krisztushívők csak kánoni küldetéssel; vö. GUTIÉRREZ, A., *Canones circa instituta vitae consecratae et societates vitae apostolicae vagantes extra partem eorum propriam*, in *Commentarium pro Religiosis et Missionariis* 64 (1983) 90-96, különösen 92. STICKLER, A.M., *De potestatis sacrae natura et origine*, in *Periodica* 71 (1982) 65-92. UA., *Origine e natura della „sacra potestas”*, in GHERRO, S. (ed.), *Studi sul primo libro del Codex iuris canonici*, Padova 1993. 87-89. Megjegyzendő, hogy CCEO 731. k. 1. § (szintén vö. CCEO 979. k. 2. §, 1087. k. 2. §, CIC 129. k. 2. §, 1421. k. 2. §) ebben az összefüggésben mondja: „Ius habent clerici obtinendi a proprio Episcopo eparchiali praemissis iure requisitis aliquod officium, ministerium vel munus in servitium Ecclesiae exercendum.” Vö. CIC 274. k. 1. §.

¹⁹ Vö. pl. *Traditio Apostolica* Nr. 8: *Hyppolite de Rome, La tradition apostolique d'après les anciennes versions*, ed. BOTTE, B. (*Sources Chrétienne* 11bis), Paris 1968.² 58-62: Diaconus uero cum ordinatur, eligatur secundum ea quae praedicta sunt, similiter inponens manus episcopus solus sicuti praecipimus. In diacono ordinando solus episcopus inponat manus, propterea quia non in sacerdotio ordinatur, sed in ministerio episcopi, ut faciat ac quae ab ipso iubentur. Non est enim particeps consilii in clero, sed curas agens et indicans episcopo quae oportet, non accipiens communem praesbyteri(i) sp(iritu)m eum cuius particeps praesbyteri sunt, sed id quod sub potestate episcopi est creditum. Qua de re episcopus solus diaconum faciat; super praesbyterum autem etiam praesbyteri super inponant manus propter communem et similem cleri sp(iritu)m (...) Super diaconum autem ita dicat: D(eu)s (...) da sp(iritu)m s(an)c(tu)m gratiae et sollicitudinis et industriae in hunc seruum tuum, quem elegisti ministrare ecclesiae tuae et offerre (...) in sanctitate ad sanctuarium tuum. (Latin szöveg a Codex Veronensis-ből).

vesznek részt, a diakónusoknak emlékezniük kell Szent Polikárp figyelmeztetésére: „Irgalmasan, buzgón, az Úr igazsága szerint járva kell végezniük feladatukat, aki mindenkinek szolgáljává lett” (LG 29a)²⁰. A diakonátus az egyházi rend szentségének szerves része²¹, a diakónus az egyházi rend szentségének egyik lényeges vonását tükrözi: nevezetesen azt, hogy a felszentelt személyek különösen megjelenítik Krisztust, az egyház fejét, aki nem azért jött, hogy őt szolgálják, hanem hogy ő szolgáljon (Mt 20,28)²². A zsinat az állandó diakonátus bevezetését a latin egyházban éppen azért teszi lehetővé, mert ezek a diakonátus teológiai lényegéhez tartozó funkciók különböző területeken csak igen nehezen gyakorolhatók (LG 29b). Ezekben a funkciókban, amelyek a hatályos liturgikus könyvek szerint lényegében abban állnak, hogy ők a püspöknek és presbitériumának az oltár és a segítő szeretet szolgálatában segítséget nyújtanak, a diakónusokat a Szentlélek különleges ajándéka erősíti meg²³. Ez az ajándék pedig különös kegyelem az egyház számára (1Pét 4,10)²⁴. Ezt az egyház által hangsúlyozott teológiai adottságot kell a feladatok jogi felosztása számára mértékadónak tekinteni. A liturgikus könyvek nagyon világosan pontosítják azokat a legfontosabb sajátosságos liturgikus feladatokat, amelyek a diakónusok küldetéséhez tartoznak. A diakónus feladata, hogy a liturgikus cselekmények során a főcelebránsnak segítsen, de a könyv és a kehely mellett is szolgálatot teljesítsen, a hívők gyülekezetét megfelelő felhívással vezesse, az egyetemes könyörgések kéréseit kimondja, de hangsúlyt kap az is, hogy a diakónusok szükség esetén (ha más személyek nincsenek jelen) a többi kíséret funkcióit is be kell, hogy töltsék²⁵. Ebben az esetben a diakónus sajátos feladatai és funkciói meg azon feladatok között, amelyek az egyetemes keresztényi küldetéshez tartoznak, világos különbség jelenik meg. Ez utóbbi tevékenységeket a diakónusok csak kíséret módon (mintegy a valódi szubszidiaritás alapján) végzik, míg

²⁰ Az állandó diakonátusról szóló vitáról a II. Vatikáni Zsinaton ld. pl. LAUENROTH, H.E., *Der Ständige Diakon. Seine ekklesiologische Idee und kanonistische Verwirklichung* (Excerpta ex dissertatione ad Doctoratum in Facultate Iuris Canonici Pontificia Universitatis Gregoriana), Regensburg 1983. 76-122. WEIER, J., *Der Ständige Diakon im Recht der lateinischen Kirche unter besonderer Berücksichtigung der Rechtslage in der Bundesrepublik Deutschland* (Münsterischer Kommentar zum CIC, Beiheft 2), Essen 1989. 19-33.

²¹ Vö. POTTIER, B., *La sacramentalité du diaconat*, in *Nouvelle revue théologique* 119 (1997) 31-34 I.

²² Vö. PAULUS VI., M. P. „*Ad pascendum*” (1972.VIII.15.): AAS 64 (1972) 536.

²³ Vö. *Ceremoniale Episcoporum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum*, Typ. Pol. Vat. 1985. Nr. 24 („*Spiritus Sancti dono roborati, Episcopo eiusque presbyterio adiumentum praestant in ministerio verbi, altaris et caritatis*”).

²⁴ Vö. PAULUS VI., M. P. „*Ad pascendum*” 534-540, különösen 534-536; vö. LG 29.

²⁵ Vö. *Ceremoniale Episcoporum*, Nr. 25, 26; 25: *Diaconi est in actionibus liturgicis: celebranti assistere; ad altare, sive ad librum sive ad calicem, ministrare; fidelium coetum per opportunas monitiones dirigere; intentiones orationis universalis enuntiare. Si vero nullus alius minister adsit, ipse aliorum munera pro necessitate adimplet. Sicubi altare non est versus populum, diaconus semper se vertere debet ad populum cum monitiones profert. Diaconi, in celebratione liturgica cui praest Episcopus, sint de more saltem tres, unus qui ad Evangelium et ad altare ministret, duo qui Episcopo assistant. Si plures sunt, ministeria inter se dividuntur et saltem unus eorum curam habeat de actuosa participatione fidelium.* Vö. *Missale Romanum*, Institutio generalis Nr. 127 c.

az első csoportba tartozó tevékenységeket, amelyek az ő legsajátságosabb küldetésükhöz tartoznak, oly módon teljesítik, hogy ahhoz előjoguk van.

2. *A diakónusi küldetés jogi következményei különös tekintettel a laikusok és a papok feladataihoz való viszonyra*

A mondottak értelmében most azt kell megállapítanunk, hogy a diakónusok küldetése hol helyezkedik el a világiak és a papok küldetése között. Még attól a sokat vitatott problémától eltekintve is, hogy a világiak mennyiben működhetnek közre az egyházkormányzati hatalom gyakorlásában, és hogy az összes klerikusok képessége az egyházkormányzati hatalomra mit is jelent pontosan (vö. 129. k.), eleve hangsúlyoznunk kell, hogy túl egyszerű és túl kategorikus lenne azt mondani: „nincsenek olyan cselekmények, amelyeket csak felszentelt diakónus végezhet érvényesen, de nem egy kellően megbízott világi hívő, és ezért lehetőleg mindezeket a funkciókat a szubszidiaritás értelmében a világiakra kellene bízni”. Mint fentebb a papi feladatok vonatkozásában már említettük, a szubszidiaritás elve direkt alkalmazásának az egyházban ugyanis megvannak a maga határai. Azon sajátos funkciók tekintetében, amelyek a különböző szentelési fokozatok szentségi küldetéséből következnek, az illető felszentelt személyeknek előjoguk van az egyházi közösség érdekében, hiszen az ő ilyen szolgálatuk különleges teológiai minőséggel rendelkezik²⁶. Bizonyos szolgálatban a diakónusok ezt a sajátos küldetést a világiakhoz képest, de nem az áldozópapokhoz képest kapják. Vannak olyan tevékenységek, amelyek tekintetében a papok és a diakónusok a világiakhoz képest ugyanolyan előnyben vannak, más tevékenységekben bár a diakónusok a világiakhoz képest ilyen előnyt élveznek, ha azonban papok vannak jelen, akkor ezeknek a diakónusok előtt is előnyük van. Elméletileg nem lehet kimerítő listát összeállítani mindazokról az egyházi feladatokról, amelyek a három kategória egyikébe vagy másikába tartoznak. Lehetséges azonban megkísérelni, hogy a mai egyházjogban kifejezetten említett diakónusi funkciókat ezen kategóriák szerint minősítsük.

A hívek egyetemes funkcióinak területén vannak olyan feladatok, amelyeket általában laikusi feladatnak szoktak nevezni. Ahogyan azonban fentebb már a tipikusan laikusi feladatok evilági jellegének témájáról szólva megjegyeztük, ezek a feladatok többnyire arra tényre vezethetők vissza, hogy egy keresztyén hívő a világi mindennapi élet körülményei között él. Ebben az értelemben a diakónusok általában szintén a világi életben mozognak. Gyakran, különösen a nős diakónusok

²⁶ A szentelmények kiszolgáltatásáról, ami a világi krisztushívők számára is lehetséges, Leo Scheffczyk (*Die Verschiedenheit*, 508) tanulmányában megállapítja, hogy „az Egyház különbséget tesz a püspöki, papi és a diakónusi áldás között, és ugyanúgy a diakónus és a világi krisztushívő áldása között is. Ezeket végső soron a Krisztustól jövő különböző személyes-ontológiai hatalom határozza meg. Az üdvösségi potenciált és erőt is figyelembe véve, ez a személyes-ontológiai alap az említett szentelményekre kihat anélkül, hogy közelebbi mennyiségi meghatározásokat hoznánk. Elég ahhoz ragaszkodni, hogy az említett áldóerő egyrészt az egyházi rend szentségi mivoltából fakad, másrészt a hívők általános papságából vezethető le”.

világi foglalkozásból élnek, vagy - ahogyan a részleges egyházjog egyes országokban előírja²⁷ - az egyházzal világi jog szerinti munkaviszonyban állnak (vö. 281. k. 3.§.). Azok, akik világi foglalkozással rendelkeznek, és házasok, éppen ezért olyan világi fizetéssel is rendelkeznek, mint a laikusok. Ez a világi küldetés azonban a diakónus számára más alapon sajátosan is kötelező²⁸. Ő ugyanis felszentelése által a szeretetszolgálatra van rendelve, amely önmagában ugyancsak bizonyos evilági vonással rendelkezik, még akkor is, ha a karitatív cselekedetek a megszentelői feladat gyakorlásához tartoznak (vö. 839. k. 1. §.). Ezért érthető, hogy az állandó diakónusoknak az egyetemes egyházjogban nincs előírva úgy, mint az áldozópapok számára, hogy egyházi viseletet hordjanak (284. k.; vö. 288. k.), de az sincs megtiltva, hogy olyan közhivatalt vállaljanak, amely a világi közhatalom gyakorlásában való részesedéssel jár (285. k. 4. §; vö. 288. k.). Ugyanígy kezelhetnek világi vagyont is (285. k. 4. §; vö. 288. k.), gyakorolhatnak üzleti vagy kereskedelmi tevékenységet (286. k.; vö. 288. k.), és cselekvő részt vállalhatnak politikai pártokban vagy szakszervezetek vezetésében is (287. k. 2. §; vö. 288 k.).

A diakónus funkcióinak egy másik csoportját jelentik azok a tevékenységek, melyekben a papok és a diakónusok a világiakhoz képest ugyanolyan előnyben részesülnek, vagy ugyanazt a sajátos küldetést kapják. Mind az áldozópapok, mind a diakónusok képesek az egyházkormányzati hatalomra (129. k. 1. §). Ez a képesség felszentelésükre megy vissza (uo.). A diakónusoknak lehetnek olyan egyházi hivatalaik, amelyek gyakorlásához az egyházkormányzati hatalom szükséges (274. k. 1. §). Milyen mértékű kormányzati hatalom felel meg a diakónusok szentségi küldetésének? – A hatályos egyházjog szerint úgy tűnik, hogy az egész egyházmegye vagy részegyház szintje, az ahol a kormányzati feladat gyakorlása elsősorban a püspökszenteléshez (vö. 406 k.; CD 26)²⁹, legalább azonban az áldozópapsághoz kötődik. Ezért rendelkezik úgy a Kódex, hogy az általános helynőkök és a püspöki helynőkök (478. k. 1. §) papok kell, hogy legyenek. Az általános helynök és a püspöki helynök ugyanis a püspök mellett áll az egész egyházmegye vezetésében (475 k. 1. §; vö. 476. k.)³⁰. Ezzel szemben az áldozópapok és diakónusok úgy tűnik, hogy a kormányzati hatalom gyakorlásával járó hivatalok és funkciók közül azokra vannak egymással egyenlő mértékben rendelve, amelyek helyi, vagy egyébként korlátozott jelleggel rendelkeznek. Így diakónusok éppúgy, mint papok, lehetnek egyházmegyei bírók (1421. k. 1. §; sőt egyedül eljáró bírók is: 1425.

²⁷ Vö. MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KAR, *A világi személyek lelkipásztori tevékenységének Szabályzata*, Budapest 1986. 19, § 25. *Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Zsinati Könyve*, Budapest 1994. 89-91, Nr. 2509-2513, 44. §. Egész másképp pl. Kölni Érsekség által 1995. XII. 27-én kiadott Szolgálati Rend állandó diakónusok számára: *Archiv für katholisches Kirchenrecht* 164 (1995) 503-514.

²⁸ Vö. pl. BORRAS, A., *Le diaconat en permanence: restauration ou rétablissement?*, in *Nouvelle revue théologique* 118 (1996) 835-836.

²⁹ Vö. ERDŐ – GARCÍA, *La missione*, 450.

³⁰ Vö. pl. SCHEULEN, R., *Das Amt „Vicarius Episcopalis“*. Ein kirchenrechtlicher Beitrag zur Amtstruktur in der Partikularkirche (Forschungen zur Kirchenrechtswissenschaft 11), Würzburg 1991. 21-124.

k. 4. §) és ebben a tekintetben ugyanolyan előnyben részesülnek a világiakhoz képest (ld. fent 2b.). A végrehajtó hatalom területén is, úgy tűnik, hogy néha a papok és diakónusok egyenlő helyzetben vannak a felmentések megadásának lehetősége tekintetében (vö. 89 k., 1079. k. 2. §), noha a papok mint gyóntatók további felhatalmazásokkal is rendelkeznek (1079 k. 3. §). Ugyanez nem érvényes azonban az egész végrehajtói hatalomra, hiszen például a plébános felhatalmazásai és jogosítványai – és nem csupán sajátosan papi liturgikus funkciói – papoknak vannak fenntartva (517. k. 2. §). A házasságkötésnél való közreműködés delegált felhatalmazása tekintetében a papok és a diakónusok ugyancsak egyenlő helyzetben vannak, és előnyt élveznek a laikusokhoz képest (1111-1112. k.).

A kormányzati hatalom területén és a hasonló felhatalmazások esetén kívül vannak olyan sajátosan klerikusi feladatok is, amelyek közösek a papok és a diakónusok számára. Ilyennek kell tekintenünk például a testvériség és az imádság közösségének ápolását egymás között (275. k. 1. §); a világiak küldetésének elismerését és támogatását az egyházban és a világban (275 k. 2. §); valamint azt, hogy különös módon is kötelezve vannak az életszentségre való törekvésre (276. k. 1. §), és többnyire közösek számukra a megszentelődés eszközei is (276. k. 2. §). Ugyancsak közös feladatuk, hogy folytassák teológiai tanulmányaikat a felszentelés után is (279. k. 1. §), de közös számukra az az ajánlás is, hogy ápolják a közösségi életet (280. k.), illetve mozdítsák elő és őrizték meg a békét és az egyetértést, amely a igazságosságon alapul (287. k. 1. §), hogy éljenek egyszerű életet (282. k.), valamint hogy kerüljék az állapotukhoz nem illő, vagy attól idegen dolgokat (285. k. 1-2. §). A Kódex papoknak és a diakónusoknak ugyanolyan jogokat tulajdonít ahhoz, hogy klerikusi társulásokba lépjenek (278. k.), bár a megfelelő szöveg a *Presbyterorum ordinis* kezdetű zsinati határozatból való (8. pont), amely eredetileg csak a papi társulásokról beszélt³¹. Az ilyen előírásokat úgy tekinthetjük, mint a küldetés azon aspektusainak következményeit és kifejezéseit, amelyek az egyházi rend különböző fokozataiban közösek.

Hasonló előírásokat találhatunk az igehirdetés és a megszentelés feladatának területén is. Így a diakónusok is rendes kiszolgálótói a keresztségnek (861. k. 1. §), a szentáldozásnak (910. k. 1. §; vö. LG 29)³², kihelyezhetik az Oltáriszentséget és eucharisztikus áldást adhatnak (943. k.), de végezhetik a temetési szertartást is³³. Mindenütt prédikálhatnak (764. k.)³⁴. A homiliát is papok vagy diakónusok mondhatják (767. k. 1. §)³⁵. De éppen ezek az utóbbi funkciók nem jelentik azt, hogy a

³¹ Vö. BEYER, J., *Les diacres permanents*, in *Folia Theologica* 3 (1992) 47.

³² Vö. PCINTERPR. Resp. „*Utrum minister extraordinarius*” (1988.VI.1.): AAS 80 (1988) 1373.

³³ Vö. *Ordo exsequiarum*, Praenotanda, Nr. 19; vö. REINHARDT, H.J.F., *Das kirchliche Begräbnis*, in LISTL, J. – MÜLLER, H. – SCHMITZ, H. (Hrsg.), *Handbuch des katholischen Kirchenrechts*, Regensburg 1983. 843.

³⁴ Vö. DAVID, B., *Les „ministres” de la prédication*, in *Les cahiers du droit ecclésial* I (1984) 126-128, különösen 127: „Alors que le Code parle d'un droit pour les évêques, il emploie le terme de faculté pour les autres ministres ordonnés. Ce choix semble une traduction juridique cohérente avec l'enseignement du Concile Vatican II (...)”

papok és a diakónusok az egész igehirdetési feladat tekintetében teljesen egyenjogúak volnának.

*Van ugyanis számos olyan feladat, amelyre bár a diakónusok különleges szentségi küldetéssel rendelkeznek, de amelyek mégis nagyobb mértékben tartoznak az áldozópapok és a püspökök küldetéséhez*³⁶. Már az evangélium hirdetéséről is azt olvassuk, hogy az a papok sajátos feladata, akik a maguk részéről erre sajátosan kötelezve is vannak. A diakónusok azt a feladatot kapták, hogy „az ige szolgálatában szolgáljanak Isten népének közösségben a püspökkel és az ő presbitériumával” (757. k.; LG 28-29; CD 30; PO 4, stb.). A diakónusok tehát arra is kapják felszentelésüket, hogy a papokkal és püspökökkel ezen a téren együttműködjenek. Így felelősségük, jogaik és kötelezettségeik még akkor is, ha ugyancsak az elnyert felszentelésen alapulnak, nem hasonlíthatók össze a papok ezirányú feladataival és jogaival³⁷. Ez következik a 762. kánonból, amely szerint az „Isten népe joggal várja a papoktól” az ige hirdetését. Ha ugyanis a hívőknek joguk van arra, hogy az igehirdetést paptól kérjék, ez azt jelenti, hogy az ilyen igehirdetés valami különösen értékes dolog. A papok tehát szentséggel megalapozott küldetéssel rendelkeznek, mégpedig nagyobb mértékben, mint a diakónusok. Még magasabb szinten tartozik ez a küldetés a püspökökre, akik a tanító hivatal teljes értelmű gyakorlására kaptak hivatást (LG 25)³⁸.

A megszentelő feladat terén a püspökök és papok szentelésük révén olyan szentségi cselekményekre is képesek, melyeket a diakónusok nem képesek érvényesen elvégezni. Ám ezen túlmenően is vannak más tevékenységek és kötelezettségek, amelyek a hatályos egyházjogban is, tekintettel különleges kapcsolatukra a szakrális területtel és a belső élettel vagy az egyház hivatalos küldetésével, elsősorban a papokra tartoznak. Mint ilyet említhetjük például az istentiszteleti cselekmények némelyikét, amelyeket Krisztus papságában való részesedésük alapján (vö. 835. k. 2. §) végezhetnek. Ilyen a szentmise imádságainak végzése, különösen az eucharisztikus imádság (907. k.), vagy a legtöbb szentelés végzése (vö. 1169. k. 1. §; vö. 3. §). A szentelésükben rejlő különleges küldetés lehet az indoka, hogy a hatályos jogban a papok kategorikusan kötelezve vannak a klerikusi öltözék viselésére (284. k.), hogy közhivatalokat, amelyek a világi hatalom gyakorlásával kapcsolatosak, nem vállalhatnak (285. k. 3. §) és világi vagyont nem kezelhetnek

³⁵ Vö. PCINTERPR. Resp. „*Utrum Episcopus*” (1987.VIII.6.): AAS 79 (1987) 1034 és 1132. URRUTIA, F.J., *Responsa Pontificiae Commissionis Codici Iuris Canonici Authentice Interpretando, in Periodica* 77 (1988) 613-624 (a szerző szerint ez az „értelmezés” inkább egy új fenntartás). PROVOST, J., *Brought together by the Word of the living God, in Studia Canonica* 23 (1989) 362. ERRÁZURIZ, C.J., *Il „Munus docendi Ecclesiae”: Diritti e doveri dei fedeli* (Ateneo Romano della Santa Croce, Monografie Giuridiche 4), Milano 1991. 221-222 (a két utóbbi szerző jól megalapozott véleménye szerint ebben az esetben igazi értelmezésről van szó, mert ez a fogalom a homíliához tartozik, amelyet pap vagy diakónus kell, hogy tartson; így a 767. k. 1. § ezen előírása a 86. k. értelmében nem felmenthető).

³⁶ Ennek ellenére nem minden diakónusi funkciót lehet helyettesíteni.

³⁷ Vö. FUENTES, J.A., *Comentario al c. 757*, in MARZOA, A. – MIRAS, J. – RODRÍGUEZ-OCAÑA, R. (ed.), *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, Pamplona 1996. III. 84.

³⁸ Uo.; vö. ERRÁZURIZ, *Il „Munus docendi Ecclesiae”* 210/65. jegyz.

(285. k. 4. §), üzleti és kereskedelmi tevékenységet nem gyakorolhatnak (286. k.), és pártokban vagy szakszervezeti vezetésben nem vehetnek részt (287. k. 2. §). Ezen tilalmak és fenntartások többsége teológiaiilag ugyan nem szükségszerű, de igencsak megalapozott. Vannak olyan funkciók, ahol teológiaiilag pontosabban meg kellene világítani azt, hogy azok valóban szükségképpen csak papok által gyakorolhatók, vagy elsősorban papok által végzendők, de szükség esetén diakónusok által is gyakorolhatók lennének. Már említettük ebből a feladatcsoportból a kormányzati hatalom gyakorlásával kapcsolatos funkciókat az egyházmegyénél alacsonyabb szinten. Ami a plébános egyházi hivatalát illeti, az 521. k. 1. §-a a ki nevezés érvényességéhez megkívánja, hogy az illető pappá legyen szentelve. Ennek oka a plébánosi hivatal meghatározásában rejlik (519. k.). A plébános a rábízott plébánia saját pástora, aki a rábízott közösség lelkipásztori gondozását végzi a megyéspüspöknek alárendelve. Annak a megyéspüspöknek van alárendelve, akinek „krisztusi hatalmában való részesedésre meghívást nyert, hogy ennek a közösségnek a számára a tanítás, a megszentelés és a vezetés szolgálatát gyakorolja”. Teljesen világos, hogy a diakónus nem szolgáltatathat ki érvényesen minden szentséget, amely a plébániai lelkipásztorkodáshoz szükséges. A törvényhozó azonban nem csak ezt a szempontot hangsúlyozza. A szövegösszefüggésből úgy tűnik, az is kirajzolódik, hogy diakónus nem is rendelkezik a szükséges szentségi alappal arra, hogy a plébániai funkcióknak megfelelő kormányzati vagy tanítói hatalmat elnyerje³⁹. A diakónusra bízott plébániára vonatkoztatva is mondja a Kódex (517. k. 2. §), hogy az ilyen diakónus csak részt vesz a plébánia lelkipásztori feladatának ellátásában, tehát nem plébános a szó szoros értelmében. Sőt hangsúlyozza a Kódex azt is, hogy nemcsak a szentségi funkciókat, hanem a lelkipásztorkodás vezetését, illetve a plébánosi felhatalmazásokat és jogosítványokat is egy papra kell ilyenkor rábízni (uo.)⁴⁰. Ezért Ludwig Schickkel együtt általános értelemben elmondhatjuk: „Krisztus, az egyház feje a plébánia számára a plébániára jellemző sajátos módon jelenik meg a plébános személye által, aki a papszentelés szentsége révén erre képesítést nyert. A püspökben, akit a püspökszentelés képessé tett feladatára, Krisztus egyházmegyére jellemző módon jelenik meg az egyházmegye számára, és az összes püspökök testületében a világegyház számára szolgál eszközzül az Úrnak a tanításra, a megszentelésre és a kormányzásra”⁴¹. Ezzel azonban még nem mondtuk meg pontosan, hogy mennyi plébániai hatalmat és felhatalmazást bízhat elméletileg a törvényhozó egy diakónusra. Biztos azonban, hogy ezeket az esetleges funkciókat a diakónus csak kiegészítő, helyettesítő jelleggel gyakorolhatná.

³⁹ Vö. pl. PÉRISSET, J.C., *La paroisse. Commentaire des Canons 515-572* (Le Nouveau Droit Ecclésial), Paris 1989. 66-67. SÁNCHEZ-GIL, A.S., *Comentario al c. 521*, in *Comentario exegetico*, III. 1235-1236.

⁴⁰ Vö. COCCOPALMERIO, F., *De paroecia*, Roma 1991. 109, 112/4. jegyz.

⁴¹ SCHICK, L., *Die Pfarrei. Beitrag zu einer theologisch-kanonistischen Ortsbestimmung* (Fuldaer Hochschulschriften 6), St. Ottilien 1988. 29.

IV. ÖSSZEFOGLALÁS

A diakónusok szentségben kapott küldetése sajátos képzést tartalmaz, és így bizonyos igényt is jelent egyes feladatokra. Amennyiben ők szolgálatukat a liturgia, az ige és a karitatív tevékenység területén végzik, saját karizmájukat gyümölcsöztetik az egyház javára. Ezek a területeken tehát az egyház érdekében áll, hogy különösen is a diakónusok szolgálatát vegye igénybe. Vannak olyan tevékenységek is, amelyek szentelési fokozatokra tekintettel elsősorban a papokra tartoznak, de amelyeket inkább kiegészítő, helyettesítő jelleggel teológiai okból inkább diakónusra kellene bízni, mint világiakra. Az állandó diakonátus tehát egészen különleges értéket jelent az egyház számára, és felhívja a törvényhozót és a törvények alkalmazására illetékes szerveket arra, hogy oldják meg a munkajogi problémákat és azokat a kérdéseket, amelyek diakonátus teológiai jellegéből fakadó feladatok konkrét meghatározásával kapcsolatosak.